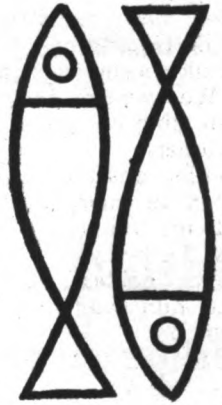

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

C. P. PLOOY - EDE

GEBED VOOR ISRAËL

O HERE der heerscharen
Die de hemel uitspant
en de aarde grondvest
en de geest des mensen in zijn binnenste formeert . . .
en alles ja alles is in Uw hand.
Wateren die zich verheffen,
volken die zich verheffen
tegen Uw volk,
ze zijn allen in Uw hand.
Maar in het verborgene van Uw hand
daar is Uw volk, Uw Israël.

naar

Zach. 12-14

Wie zou niet beven, Heer,
wanneer Uw hand de volken reikt
de drank, die hen bedwelmt,
de steen, waaraan ze zich vertillen
en die hen verplettert,
Jeruzalem, de stad, door U eenmaal verkoren
tot woonplaats voor Uzelf
om bij Uw volk te wonen . . . ?

Gij slaat ze met verblindings
en met dronkenschap
van euvle moed en haat die 't hart verteert
en rondom alles zet in brand
van bommen en granaten . . .
Och open, Heer, de ogen
van die Uw volk benauwen
vóórdát zij zélve vallen
in 't graf dat zij voor Israël delven.

Gedenk Uw volk, o Heer,
gedenk, wat in Uw Woord geschreven staat.
Uw Israël is ver van U geweken,
maar nooit zó ver
dat niet Uw hand hen vinden kan
en trekken zal terug tot U.
Reikt niet Uw trouw veel verder, Heer,
dan hun . . . en ónze . . . ontrouw?

Wie kan Uw Israël redden?
Wie hen vrede geven voor altijd?
Wie
dat Hij, die in hun land gewandeld heeft,
als hunner één,
die wondren deed en woorden sprak
als dit:
„Mijn vrede geef Ik u.“

Stort, Heer, toch van Uw Geest uit over hen,
de Geest van Uw genâ en hún gebeden,
en open Gij hun ogen
voor de doorboorde Man van Godgotha.
Verwek o Heer, bij Israël
de rouwklacht over Hem, die zij doorstaken,
buiten de stad Jeruzalem.
Dán smelt de joodse trots
als sneeuw weg voor de zon,
dán komt Uw volk ten val, —
niet voor Egypte en voor Syrië
niet voor Irak en Jordanië, —
maar voor de Gekruisigde.

Ontsluit alsdan voor hen, o Heer,
de bron, die hen ontzondigt,
van bloed dat hen en ons
van schuld bevrijdt.
En vul de stad Jeruzalem
van rouwklacht en van jubelstem,
en doe op alle straten horen,
laat zingen straks de tempelkoren:
één Naam is onze Hope!

Stel toch, o Heer, Jeruzalem ten zegen
voor al de volken daar om heen,
en maak het, —
niet tot wijn die dronken maakt
en niet tot steen die hen verplettert, —
maar tot licht dat lokt
en heil belooft!
Dan komen ze uit alle landen
ja van de allerverste stranden
om U o God te eren!
't Groot-Loofhuttenfeest breekt aan
van alle kanten stromen ze aan,
van Irak en van Syrië
uit Egypte en Jordanië,
en buigen zich eerbiedig neer
om sámen met Uw volk, O Heer,
U eeuwig lof te zingen!

De oorlog brak uit . . . op de dag der Verzoening.
Loofhuttenfeest . . . in de woestijn van de strijd.

O God, breng de wáre Verzoening
tussen U en Israël —
tussen Israël en de volken.
Doe dagen, o Heer, de Dag
van de grote wereldvrede.
Doe dagen, o Heer, de Dag
van het Feest van het wonen bij U,
in hutten van loof en van lof.
Doe dagen, o Heer, de Dag
dat Israël en de hele wereld
vrede mag vinden
in één en dezelfde Naam,
want Hij is onze Vrede
die muren van haat wegbreekt
door Zijn offer van verzoening.
Hoor bóven het strijdgewoel
in het Midden-Oosten uit
het bidden van Uw volk, o Heer,
om vrede, om vrede
voor Jeruzalem.

IN DIT NUMMER

- Pag. 305: ds C. P. Plooy, Gebed voor Israël
Pag. 306: Prof. C. Veenhof, „Dictatuur van het proletariaat“ — Bloedige burgeroorlog —
Pag. 307: Drs H. de Jong, De functie van de historie
J. Meulink, Het Gezin
Pag. 308-309: D. W. L. Milo, ik vin u zo lief
Prof. C. Veenhof, De profeet Jona
Pag. 310: W. F. Coumou, „Ik wil God in het Gelaat zien“
Pag. 311: Drs H. E. S. Woldring, Het paradijs is dichtbij
Prof. C. Veenhof, Persschouw

C. VEENHOF - KAMPEN

„Dictatuur van het proletariaat”

- Bloedige burgeroorlog -

Het Leninistische kommunisme is een theorie, een filosofie, een ideologie waarin het **geweld**, ook het wapengeweld, 'n dominerende rol speelt. Het authentieke kommunisme is, anders gezegd, door en door oorlogszuchtig en militairistisch.

Dit wordt, overeenkomstig de kommunistische moraal, door kommunisten soms ontkend. Maar het is de harde, nuchtere werkelijkheid! Wel droomt dit kommunisme van een ideale maatschappij waarin niemand voor zichzelf, maar allen voor allen zullen leven. Maar deze maatschappij moet langs een weg van bloedige oorlogen tegen buitenlandse vijanden en van nog bloediger en gruwelijker burgeroorlogen worden bereikt!

Lenin heeft zelfs eens het verschrikkelijke woord gesproken dat hij bereid wat vier vijfde deel van de mensheid op te offeren om aan één vijfde deel de zegeningen van het kommunisme deelachtig te maken.¹⁾

Ik zal dit oorlogszuchtige karakter van het kommunisme weer uit de authentieke bron, namelijk de eigen geschriften van Lenin, aantonen.

☆☆☆

Getrouw aan zijn leermeesters — speciaal Marx — die de kommunistische revolutie verwachtten via een burgeroorlog, karakteriseerde Lenin de staat die na deze revolutie zou ontstaan, als een staat die onder het regime van de zegevierende arbeidersklasse zou staan. Anders gezegd: als een staat waarin de harde „dictatuur van het proletariaat” alles en allen zou beheersen. Deze dictatuur heeft vooral tot taak de verslagen uitbuitersklassen in toom te houden en tegelijk de macht van de arbeidende klasse voortdurend uit te breiden.

Reeds vóór de Russische revolutie, in 1915, schreef Lenin letterlijk: „Geen socialisme zal verwachten dat het socialisme verwezenlijkt wordt zonder socialistische revolutie en dictatuur van het proletariaat. Dictatuur is staatsmacht, die rechtstreeks steunt op sterk gezag. Sterk gezag in het tijdperk van de 20e eeuw — zoals trouwens in het algemeen in het tijdperk van de beschaving — is noch vuist, noch knuppel, **maar het leger!**”²⁾ Het marxisme „beperken tot de leer van de klassenstrijd wil zeggen: het marxisme besnoeien, misvormen, reduceren tot wat voor de bourgeoisie aanvaardbaar is. Marxist is slechts hij die de erkenning van de klassenstrijd uitstrekt tot de erkenning van de dictatuur van het proletariaat.”³⁾

Hier is geen woord frans bij.

Het kommunisme kan niet anders komen dan door bloed en ijzer. De scherpste scheldwoorden waarover de geniale schelder Lenin beschikte wierp hij naar het hoofd

van radicalen, pacifisten, democratische socialisten die van geen „sterk gezag”, uitgeoefend door middel van een tot de tanden gewapende partij, wilden weten!⁴⁾ Ik zal daarover later nog wel meer zeggen.

☆☆☆

In het voorjaar na de Russische revolutie schreef Lenin een studie over o.a. „**De eerstvolgende taken van de sovjet-macht**”. Hij analyseerde daarin enkele moeilijkheden van de jongste sovjet-staat. De eerste taak van de kommunistische partij — het straf georganiseerde en streng gedisciplineerde „ijzeren bataljon der revolutie” — moet zijn de meerderheid van de juistheid van het program der bolsjewiki te overtuigen. Daarna moet de economische en sociale revolutie worden tot stand gebracht. Maar, aldus Lenin, het zou een grote stommitieit zijn te denken dat deze overgang naar een socialistische situatie mogelijk zou zijn zonder dictatuur! Deze dictatuur, een meedogenloze en keiharde noodzakelijkheid, was nodig om twee redenen:

In de eerste plaats — en ik citeer Lenin weer letterlijk: „kan men het kapitalisme niet overwinnen of uitroeien zonder een meedogenloze onderdrukking van de tegenstand van de uitbuiters, aan wie niet met één klap hun rijkdommen, de voordelen van hun georganiseerdheid en weten, ontgenomen kunnen worden, en die derhalve in de loop van een tamelijk lange periode ongetwijfeld zullen proberen de gehate macht van de armen ten val te brengen.” Dit is de eerste reden waarom de dictatuur noodzakelijk is. Maar er is nog een tweede.

Het is namelijk zo — en ik citeer wéér letterlijk — dat „iedere grote revolutie (en zeer in het bijzonder een kommunistische, ook al zou er geen buitenlandse oorlog gewenst zijn) is ondenkbaar **zonder een oorlog in het land zelf**, dat wil zeggen een **burgeroorlog**, die een nog grotere ontredde betekend dan een oorlog met een ander land. Een burgeroorlog die duizenden en miljoenen gevallen van aarzelend en overlopen van de éne kant naar de andere kant betekent, die een toestand van grotere vaagheid en onevenwichtigheid, een chaotische toestand betekent.”

Het verzet tegen een kommunistische revolutie zal namelijk enorm zijn. En daarom zal met meedogenloze hardheid alles en alleen moeten worden neergeslagen en geliquideerd wat zich tegen haar verzet. „Er is in de hele geschiedenis geen enkele grote revolutie geweest waarbij het volk niet instinctief gevoeld heeft en niet een heilzame standvastigheid getoond heeft als het dieven op de plaats van hun misdaad doodschoot. Het ongeluk van de vroegere revoluties bestond in het feit

dat het revolutionaire enthousiasme van de massa, dat haar gespannen toestand staande houdt en haar de kracht verleent de elementen van de ontbinding meedogenloos te onderdrukken, niet lang duurde.”

Het is volgens Lenin Karl Marx geweest die dit falen van de vroegere revoluties scherp heeft gezien. En hij heeft ook het middel aangewezen om het falen van een kommunistische revolutie te voorkomen. Dat middel is het meedogenloze neerslaan van alle verzet daartegen en het liquideren van allen die aan dat verzet deelnamen.

Deze — en ik citeer weer letterlijk — „wereldhistorische, economische en politieke leer heeft Marx samengevat toen hij gestalte gaf aan de korte, scherpe, exacte en markante formule „dictatuur van het proletariaat.”⁵⁾

☆☆☆

Ononderbroken, tot vermoeiens toe, heeft Lenin gepredikt dat deze harde, meedogenloze, bloedige dictatuur een absolute noodzakelijkheid is om een kommunistische revolutie te voltooien.

Op 'n congres voor vorming buiten de school, in mei 1919, zei Lenin het volgende: „Ik heb u bewezen dat de dictatuur van het proletariaat onvermijdelijk, noodzakelijk en absoluut nodig is om ons te ontworstelen aan het kapitalisme. Die dictatuur betekent niet alleen sterk gezag — hoewel ze zonder sterk gezag onmogelijk is — ze betekent ook een hogere organisatie van de arbeid dan de voorgaande.”⁶⁾

Die hogere organisatie betekent een straf georganiseerde arbeid waarbij van overleg, staking, vrije bedrijfsvoering geen sprake is en arbeidsduur, loon enz. niet door de arbeiders maar door de dictatoriaal heersende partijtop worden vastgesteld.

Ik zal nog één woord van Lenin citeren.

Het is ontleend aan één van zijn belangrijkste boeken, namelijk „**Het linkse radicalisme, de kinderziekte van het kommunisme**”. De dictatuur van het proletariaat, zo schrijft hij daarin, „is een taaie strijd, een bloedige en onbloedige, gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, pedagogische en academische strijd tegen de machten en tradities van de oude maatschappij. De macht van de gewoonte van miljoenen en nog eens miljoenen is de vreselijkste macht. Zonder een ijzeren, in de strijd gestaalde partij, zonder een partij die het vertrouwen geniet van alles wat in de aangewezen partij eerlijk is, zonder een partij die de kunst verstaat de stemming van de massa te volgen en te beïnvloeden is het onmogelijk deze strijd met succes te voeren.”⁷⁾

Zo sprak Lenin over de dictatuur van het proletariaat als het volstrekt noodzakelijke middel om een kommunistische revolutie en daarna een kommunistische heilstaat te realiseren.

Wat hij daarover zei was niets dan de uitwerking, de concretisering van het „Communistisch manifest” van 1848, het „magna charta” van alle revolutionairen. Het slot daarvan luidt namelijk: „De kommunisten versmaden het, hun inzichten en bedoelingen te verheimelijken. Ze verklaren openlijk, dat hun oogmerken slechts bereikt kunnen worden door de gewelddadige omverwer-

ping van heel de tot dusver bestaande orde. Laat de heersende klasse beven voor een kommunistische revolutie. De proletariërs hebben bij haar niets te verliezen dan hun ketenen. Zij hebben een wereld te winnen. Proletariërs aller landen, verenigt u!”

☆☆☆

De ideeën van Lenin omtrent de functie van de dictatuur van het proletariaat zijn op een huiveringwekkende wijze verwerkt.

Van de twintig leden van het eerste Centrale Comité van de Russische kommunistische partij stierven slechts vijf een natuurlijke dood.

In de eerste maanden na de oktoberrevolutie werden ongeveer achtduizend „geestelijken” vermoord.

Bij de doorvoering van de revolutie in de agrarische sector werden ongeveer acht miljoen boeren geliquideerd.

En onder Stalin werden gehele volkeren voor een groot deel uitgemoord of gedeporteerd en, volgens Kravchenko, soms wel twintig miljoen staatslaven in strafkampen afgebeeld.

En bij de massaliquidaties werden in China volgens schattingen minimaal dertig miljoen, maar misschien zelfs wel meer dan zestig miljoen mensen bij de doorvoering van de revolutie uit de weg geruimd.⁸⁾

¹⁾ Op deze uitspraak wijst Zenta Maurina, in haar prachtige: **Dostojewski, Menschengestalter und Gottsucher**, Memmingen, 31. Lenin sprak: „Es ist nicht wichtig, dass vier Fünftel der Menschheit zugrunde gerichtet werden, wenn nur das eine Fünftel der Kommunisten übrig bleibt.”

²⁾ **Lenin Werke**, 25, 366.

³⁾ Id., 27, 254 v.

⁴⁾ Als Lenin van socialisme spreekt bedoelt hij **zijn** socialisme, d.w.z. het kommunisme. Voor socialisten als die van de partij van Willy Brandt en Den Uyl, voor pacifisten en radicalen koestert hij een diepe minachting. Hij noemt ze in zijn werken inderdaad met een keur van scheldwoorden. B.v. „ziekenverplegers van het kapitalisme”; of „Labour Lieutenants of the capitalist class.”

⁵⁾ **Lenin Werken**, 27, 259.

⁶⁾ Id., 27, 361.

⁷⁾ Id., 31, 29. Het is zonder meer duidelijk dat ook „rechtse” revoluties als van Hitler en nu in Chili verlopen naar het procedé als door Lenin werd voorgeschreven.

⁸⁾ Ik ontleende deze laatste cijfers aan Gustav Weth, **Chinas Rote Sonne, Unsere Welt zwischen Mao und Jesus**, Wuppertal, 1972. Dit boek geeft voortreffelijke informatie over het tegenwoordige China.

„Lees en Versta”

Denkt u aan het bestellen van de brochure over de brief aan de Galaten van ds Amelink! Alle bestellingen per giro op no. 575663 ten name van G. de Kruijff, Troelstralaan 252 te Utrecht.

Prijs per ex. f 1,75; per 5 ex. f 7,50; per 10 ex. f 14,—; per 20 ex. f 27,—. Elke volgende 10 ex. f 13,50 meer.

H. DE JONG — AMSTERDAM

De functie van de historie

Eén van de eigenaardigheden van onze tijd is, dat wij enerzijds een grote belangstellingloosheid aantreffen ten aanzien van het verleden en dat er van de andere kant zeer gretig geluisterd wordt naar de stem der vaders. Dit tweede klinkt ons misschien ongeloofwaardig in de oren, maar toch is het zo. We behoeven alleen maar aan de theologie der revolutie te denken, die de geschiedenis van de doerij grondig overhoop heeft gehaald en nog haalt.

Dit leert ons, dat wij voorzichtig moeten zijn met de onder ons nogal eens gehoorde klacht, dat het tot de kenmerken van de moderne mens behoort geen belangstelling voor het verleden te hebben. Het aan Henri Ford toegeschreven gezegde, dat geschiedenis kletsboek is, vertolkt toch niet zodanig het algemene gevoelens als wij wel eens denken. Er is wel degelijk, naast interesseloosheid op inderdaad onrustbarende schaal, toch belangstelling voor wat de vroegere geslachten gezegd en gedaan hebben. Alleen, voorwaarde voor zulke belangstelling schijnt wel te zijn, dat men voor het heden door een gedachte gegrepen, door een idee aangeraakt is. Anders lijkt wel de geschiedenis een nietszeggend gebouw zonder deur.

Zou dat niet kunnen verklaren hoe het komt, dat een doorlichting van het heden vanuit het verleden bij zeer velen zeer weinig uithaalt? Niet eens overkomt? Hoe overduidelijk de sprake die vanuit het verleden tot ons komt, ons ook mag voorkomen, er zijn er zeer velen, die er doof voor zijn. Met name voor hen, die in het verwarde heden een weg naar de toekomst niet weten, maar zoeken, is het verleden gewoon geen serieus argument. Er is een opvallende onbereidheid om op de opgeslagen voorraad van de menselijke ervaring een beroep te doen. Iemand, die daaruit put en met karrevrachten informatie bij zijn medemensen het erf oprijdt, kan de indruk opdoen, onwelkom te zijn en voor een zeurkous te worden aangezien. Ook binnen de gemeenschap der kerk kan het daarop lijken. Zou dat niet komen, doordat ons een bezielende gedachte voor heden en morgen ontbreekt?

Maar hoe krijgen wij deze bezielende gedachte dan? Voor iemand, die voor een opinie vormend weekblad medeverantwoordelijkheid op zich genomen heeft, is dit een brandende vraag. Hoe krijgen we iets aan het vonken, zodat ook het verstopte kanaal naar het verleden weer open gaat en wij vanuit de geschiedenis weer kracht putten en het vuurtje tot een vuur wordt aangeblazen? Want als het verleden werkt, werkt het krachtig!

Hoe geeft een blad als het onze leiding in een tijd van malaise, crisis en verlegenheid, die wij, zeker ook in de buitenverbandse kerken, doormaken? Leiding ge-

ven in crisis-tijd, dat betekent voor een christen teruggaan tot de bron. Door de nood gedreven moeten we terug naar de Heilige Schrift. We moeten ons deze weg, die een omweg en zelfs een escape lijkt, blijmoedig getroosten, want we hebben als we dat doen Gods belofte, dat we niet ledig zullen wederkeren.

Maar de Heilige Schrift, dat is toch ook geschiedenis? Maak ik mij dan niet schuldig aan een cirkel-redenering?

Nee, de Heilige Schrift heeft een historisch aspect, maar is zelf geen historie. Ze is openbaring. Biddend moeten we vanuit de verlegenheid van onze dagen op zoek naar de Openbaring Gods. Niet alsof die een volslagen onbekendheid voor ons zou zijn, wat uit het woord 'zoeken' opgemaakt zou kunnen worden. Gelukkig niet. Maar we moeten op zoek naar het verlossende woord van God voor onze tijd. Op zoek naar wie Hij nu voor ons wil zijn en hoe wij Hem vandaag mogen beminnen („I don't know, how to love Him"). Wij moeten het heden laten bevruchten niet door het verleden, maar door de Openbaring. Als dat gebeurt, springen er deuren open naar de toekomst en naar het verleden.

Wanneer we ons richten op de Openbaring met de concentratie van de koopman, die schone parels zocht, moeten wij het aandurven, het verleden even tussen haakjes te zetten. Dat lijkt ondenkbaar, maar het is levensnoodzakelijk. Toen de vaders van de grote reformatie zich op de Schrift wierpen, hadden zij ook de sterke behoefte, de traditie en die daarmee opereerden op hun beperktheid te wijzen. De traditie werd zeer duidelijk onder de bijbel gesteld. Men legde dat bijgeluid even het zwijgen op om des te beter de stem der Openbaring te kunnen horen. En toen ze die hoorden, kregen ze de historie ook weer terug, nu als hulp en niet meer als hindernis.

Men mag vrijuit onder ons zeggen, dat het bijbelse volk Israël een rijke historie tot z'n beschikking had. Doorluchte namen hield Israël uit zijn verleden in de herinnering vast. En toch was er in de donkere tijd van de ballingschap het besef van de onmacht van dat verleden: „Abraham, weet van ons niet en Israël kent ons niet" (Jes. 63:16). Dat betekent toch dat Abraham onze vragen voor ons niet kan oplossen en dat Jakob-Israël niet bij machte is, met het oog op onze tijd ter zake te spreken. Voor God mogen zij leven, voor ons zijn ze dood; wij kunnen met hen niet rechtstreeks communiceren. Er is geen echt gesprek, uitwisseling van gedachten, mogelijk en daarom voelen we ons ten diepste door hen ongekend. Zo vond Israël en zo vinden wij.

Die ons wel kent, is de HERE: „Gij immers zijt onze Vader, onze Verlosser van oudsher is Uw Naam." De historicus Rauke heeft

gezegd: „Jede Epoche ist unmitelbar zu Gott" — elk tijdperk heeft een rechtstreeksheid naar God toe. Een rechtstreeksheid buiten de historie om. En dat is bevrijdend. Want op het beslissende moment faalt inderdaad de historie, op de wijze waarop het bekende vers zegt: 't faalt aardse vrienden vaak aan krachten. Ook de historie is zo'n aardse vriend, die bij tijden faalt. Maar God faalt nooit.

En als we Hem vinden, die alle hongerigen brood geeft; die ook voor onze dagen de oude woorden nieuw in onze mond kan leggen, dan vinden we ook de sleutel, die op de schatkamer van het verleden past.

Door gebed begeleide, intense bijbelstudie, dat is de eerste taak voor allen die tot het geven van geestelijke leiding geroepen worden. Toegegeven, men kan zich zelf misleiden; men kan menen naar Openbaring te vragen en dan toch een ideologie als antwoord ontvangen, zoals we bij veel theologie vandaag waarnemen. Er gaat dus ook wel een deur naar het verleden open, maar daar doorheen wordt dan alleen toegelaten wat bruikbaar is voor de zelfbevestiging.

Daarom moet het ootmoedig gebed erbij, dat teken is van echte onderworpenheid aan de Schrift. Zoals de jonge Samuël op een scharnier der tijden bad: spreek, HERE, want Uw knecht hoort.

J. MEULINK

Het Gezin

Wotel

Tegenwoordig heb je naast de gewone hotels ook nog speciale soorten. Men noemt ze motels, botels en zo zijn er nog verschillende andere benamingen. Daar is er ook nog één, waar u waarschijnlijk nooit van gehoord hebt, maar waarin u misschien zelf wel verblijft. Dat is het **wotel**.

Met dit nieuw gevormde woord bedoel ik het woning-hotel, de woning, waarin men leeft alsof het een hotel is.

Vader heeft zijn eigen, vaak ongeregelde, werktijden. In de avonden roepen vergaderingen hem weg. Mochten het niet de vergaderingen zijn, dan is er wel iets anders, dat hem van het gezin wegreopt.

Moeder wil ook niet altijd thuis blijven. Ze vertoeft daarom ook veel buitenshuis, hetzij om te werken, hetzij om andere redenen.

Mochten ze toevallig toch 's avonds thuis zijn, dan vangt de t.v. hen wel op.

De kinderen komen weer op hun tijd thuis. En dat kan soms erg laat zijn.

Het geregelde patroon van samen bij elkaar zijn op bepaalde tijden ontbreekt. Het huis is een hotel geworden, waar ze in en uitlopen, slapen, soms ook eten en waarin verder iedereen zijns weegs gaat. De contacten tussen ouders en kinderen zijn schaars geworden.

Elkaars taal begrijpen ze steeds minder.

Het huis is een soort hotel geworden.

Het wotel heeft zijn intree gedaan.

De gevolgen

Daarmee is de ontbinding van het gezin ingeluid.

Een jongerenprobleem?

Of een ouderenprobleem?

Zou het niet primair een gezinsprobleem zijn?

De gevolgen van deze „wotels" zien we o.m. in het kerkelijk leven.

Naar catechisatie is die woteljeugd moeilijk te krijgen.

Van jeugdverenigingen moeten ze helemaal niets hebben.

Bezoeken van bars en soortgelijke amusements ligt meer in hun lijn.

De kerk zegt hen weinig.

Wat moet je als kerk hieraan doen?

Ja, die zal hier wat aan moeten doen, maar zal toch de taak van het gezin niet kunnen overnemen. Wat doen de ouders hieraan?

Die zullen er in de regel geen tijd voor hebben. Wotelmensen hebben het meestal te druk met materiële zorgen. Veel geld verdienen en uitgeven vergt al het uiterste van hen.

Men zal zich wel beperken met te klagen over de jeugd van tegenwoordig.

Een „wotel" als hierboven beschreven mist nu precies datgene wat de jongeren nodig hebben.

Ik vrees, dat alle maatregelen, die door kerken of organisaties ondernomen worden, falen, wanneer het gezinsleven niet meer op normale wijze gaat functioneren.

De betekenis van het gezin

Kuyper heeft eens gezegd, dat in het gezin de wortel en de kiem ligt van heel het maatschappelijk leven. Nu is dat wat overdreven uitgedrukt, maar wel is waar, dat het gezin als opvoedingsinstituut onvervangbaar is.

Geen kerk, geen school, geen jeugdorganisatie en vast geen bar of bioscoop kan het gezin vervangen.

Leest u maar eens na in de Bijbel wat er van de jeugd terecht komt, als het gezin niet goed functioneert.

Het slechte gezinsleven in de tenten van Isaac had voor alle gezinsleden kwalijke gevolgen.

De geschiedenis van Eli en zijn zonen loopt uit op een drama.

David, die zijn toevlucht neemt tot een harem en daarmee het gezinsleven ondermijnde heeft dit op pijnlijke wijze ervaren door het gedrag van zijn kinderen. Het waren toch alle kerkelijke gezinnen.

Wanneer ik in mijn praktijk in aanraking kom met vroeg ontspoorde huwelijken, dan blijkt heel vaak, dat de jongelieden zelf al geen goed gezinsleven gekend hebben.

Nu begrijpe men mij niet verkeerd. Wanneer kinderen afdwalen kan men niet zeggen: dat is de schuld van de ouders. Een goed gezinsleven geeft geen garantie, dat de jongeren niet ontsporen. Maar een gezin, dat zijn woning als „wotel" gebruikt levert wel heel vaak ontspoorde jongeren op. Ouders, tracht van uw woning echt een gezinscentrum te maken. Een „wotel", een gelegenheid voor

Vervolg op pagina 310

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

ik vin u zo lief

Lees dat boekje, zei een vrouwtje uit ons dorp, je lacht je tranen. Ik kreeg het in mijn handen gestopt: een boekje, dat door het Nationaal Comité Regeringsjubileum Koningin Juliana is uitgegeven. Een boekje, geschreven door kinderen, die zich tot de koningin richtten. Want na de grotemenseninleiding van Mr F. J. F. M. van Thiel komen de kleinemensenbriefjes en dito tekeningen, die tesamen toch wel iets zeggen.

„Prins Bernhard kan u wel helpen met regeren — dan hoeft u niet zo veel te doen”, meent een zorgzaam schrijfstertje. „Kom je nog in Suriname?” vraagt een zwartje. „Kunt uw eigenlijk zwemmen?” is een bezorgde vraag. Een klein mensje, dat al wat op een groot mens lijkt, schrijft progressief: „voor ik mijn brief ga sluiten wil ik nog een vraag stellen wat vind u van alle watervervullingen en gemiesche industrie?” En midden tussen die regeer-zorgen, dat zwemmen in watervervullingen en die gemiesche industrie schrijft een schatje: „ik vin u zo lief”. Zo is het boekje dus genoemd.

—o—

Nu kunt u die 75 briefjes en tekeningen op allerlei wetenschappelijke wijzen analyseren. En de deskundigen zullen die kans niet verzuimen. Maar u kunt ze ook gewoon als huismoeder doorneuzen of als kritisch huisvader bezien. Ieder leest er iets anders in, ieder wordt door iets anders getroffen. Wat de een voorbijloopt is voor de ander de clou van het boekje; wat de een roerend vindt is de ander ontgaan. Maar toch is dit boekje iets als een historisch document geworden. Terwijl onze lagerschooljeugd probeerde zich een portret van Hare Majesteit te vormen, werd het... een zelfportret. De briefjes vertellen meer over onze schooljeugd zelf, haar omgeving, haar opvoeding, haar huiselijke vooroordelen, haar televisietaal en vrije uitdrukkingswijzen dan over de koningin.

Een enkele heeft nog de ouderwetse adoratie: „Hoogachtelijke Koningin Juliana — Ik vind het een hele eer om u een brief te schrijven. Heeft u nou veel zorgen, ik weet niet precies waar u zorgen over heeft maar ja daar moet ik me niet mee bemoeien”. Een andere

briefschrijver (en zo zijn de meesten) begint maar gewoon met Beste Koningin. Ook wel geachte koningin, of lieve majesteit of lieve koningin. Dat kan allemaal: protocol hoeft niet meer en de kunst van het brieven schrijven is geen vak voor de lagere school, noch voor het middelbaar of hoger onderwijs.

„Opvallend is” — zo schrijft de kamervoorzitter in zijn voorwoordje — „dat de koningin voor deze kinderen werkelijk leeft in deze tijd. Zij dromen niet meer van een koningin uit een sprookje, maar stellen de koningin spontaan eerlijke vragen”. Dat is in het algemeen wel juist gezien, geloof ik; maar toch bestaan, vooral onder de tekenaars, nog vele opvattingen over gouden koetsen, gouden tronen en andere gouden toestanden. Iemand laat de koningin met een te korte ladder op de rug van een olifant klimmen, als een maharadja. Een ander ziet het schip van staat als een kanonneerboot, waar aan alle kanten de raketten uit schieten.

Over protocol gesproken. Een hooggeleerde relatie vertelde me eens, dat hij de Belgische koning een exemplaar van zijn jongste boek had toegezonden: het Belgische koningshuis had er namelijk mee te maken en beleefdheidshalve liet hij dat weten met een present-exemplaar. Maar hij kreeg het netjes terug. Met de boodschap: slechts eenmaal per jaar geeft het Belgische koningshuis gelegenheid, geschenken aan te bieden.

Dat zal nu ook in België wel verleden tijd zijn. Maar in elk geval is het Nederlandse koningshuis op dat punt nooit zo streng geweest. Onze koningin toonde steeds dicht bij haar volk te staan; ze schiep geen onnodige afstand. En dat heeft de Nederlandse jeugd terdege begrepen.

—o—

Dan de onderwerpen, de handschriften, de introverte en de sociale karaktertjes! Leest u eens mee met Aron uit Curaçao: „Koningin Juliana? Hoe gaathet met jou met mij gaathet goed Ik hout van school Hout je van school? Ik hout van je”. — De kleine Robert is op zijn zesde jaar al galant: „ik wou dat ik uw een kusje kan geven”. — Leon uit de eerste klas informeert: „komt er welis verzielen bij u”. — Ronnie waardeert al jong het vette der aarde: „is het bij u in het paleis leuk en hebt u lekkereten. Krijgt u op uw verjaardag taart? gaat u soms uit rijden? Slaapt u in een lekker bed?”

De 8-jarige Niesje vertelt ongegeneerd: „mijn moeder heeft de tanden der uit. mijn vader is in zikte wet”. — Patrick, even jong als Niesje vraagt aan de „Koniningin”: „wordt er ook vaak bij U ingebroken wandt U bent toch heel rijk”....

Sylvia „vindt het heel wat voor u, dat u zo'n heel land hebt kunnen regeren in 25 jaar”. En ze eindigt neuswijs: „Ja, ja, u hebt een moeilijk leven”. — De kleine Marilyn uit Saba schrijft (11 years old) een

C. VEENHOF — KAMPEN

De profeet Jona

IV. In Jahweh's dienst gefaald (vervolg)

Maar zo sprekend laakt hij in God wat juist het wezenlijke van diens God-zijn en daarom ook diens hoogste vreugde en glorie is. Namelijk dat God zich vol erbarming wendt tot *alle* mensen en hen, als zij met belijdenis van zonde en schuld gelovig naar Hem opzien, redt van het verderf.

Jona is het afschrikwekkende voorbeeld van de mensen die voor Gods eer ijveren met een hardheid die volkomen in strijd is met de lankmoedigheid die God aan zondaren betoont en aan deze door zijn kinderen ook wil betoond zien.

5. Jona is zo sprekend — trouwens in heel zijn optreden — precies het tegenovergestelde van Abraham die met taaie vasthoudendheid bleef pleiten voor de redding van een zo goddeloze stad als Sodom.

Krachtens zijn profetische roeping had Jona de gestalte moeten vertonen van de Christus die niet alleen de redding van de goddeloze wereld begéerde, maar daarvoor bovendien alles, zelfs zijn leven en het dragen van de eeuwige toorn van God, over had. Maar Jona is in zijn houding ten opzichte van Ninevé juist de volkomen antipode van de Heiland. Wat we in Jona zien is de ongebrokenheid, de hardheid van kerkmensen die

wel wat van Gods genade afweten, maar haar toch niet echt *kennen*. Hij behoort tot die leden van Gods volk die het delen in Gods liefde en zorg als iets vanzelfsprekends beschouwen en zich hoogmoedig daarop verheffen, inplaats dat zij er zich al meer over gaan verbazen dat dit wonder in hun leven kwam en zij daardoor onweerstaanbaar gedrongen worden tot een leven van ootmoed en zelfverloochening en dienst.

Jona is een van die kinderen des verbonds die Gods genade alleen gunnen aan de mensen van eigen volk, kerk, groep, daarom in feite geen hand uitsteken om hen „die buiten zijn” te redden en onbewogen toezien dat deze verloren gaan, ja, zich in feite daarover zelfs verheugen.

6. Wat Jona zegt is voorts een ongelofelijk hoogmoedige zelfrechtvaardiging. God had Jona tijdens de zeereis, door het avontuur in de vis en vooral door wat Hij hem in Ninevé liet bevelen zo duidelijk als maar mogelijk was, laten zien wat *zijn* wil was. God had Jona keer op keer hardhandig vast laten lopen en vernederd opdat hij eindelijk zijn eigenwijsheid en ongehoorzaamheid zou opge-

ven, in plaats daarvan van harte zou instemmen met wat God wilde, om daarna gewillig en met de volle liefde van zijn hart te doen wat God hem had opgedragen.

Het heeft alles evenwel niets mogen baten. Als Ninevé gered is zegt Jona, zelfverzekerd en hoogmoedig: Ik heb wel gelijk gehad toen ik vluchtte naar Tarsis. Ik wist wel dat het ten slotte met Ninevé zo ellendig zou gaan zoals het gegaan is. En dat had ik nu juist willen voorkomen! Ja, HEERE, ik heb het wel goed gezien! Niet wat U aan mij opdroeg maar wat *ik* wilde en deed, namelijk het wegvluchten naar Tarsis, is goed geweest.

7. Het einde van Jona's gebed is de bede om te mogen sterven.

Als we dit lezen denken we als vanzelf aan een dergelijk gebed van Elia. Maar er is tussen die beide gebeden en verschil als van de dag en de nacht! Elia heeft met volledige zelfovergave *alles* gedaan wat Jahweh van hem vroeg. Hij heeft met de inzet van zijn leven geworsteld om Israël terug te dringen naar de dienst van zijn God. Maar het eind is naar de mens gesproken een volledig *échec*: Izebel probeert hem te ver-

keurig briefje in het engels: „you are about to celebrate your Silver Jubilee. I would like to wish you my best congratulation on such a happy feast”; u gaat uw zilveren jubileum vieren — dan wil ik u graag mijn beste wensen aanbieden op dat blijde feest. — Annita schrijft over de televisie op koninginnedag: „al die Harmonie's en Marjonetten' en ze is niet de eerste die majorettes bedoelt. — René van 12 vraagt: „wat vindt u vandeafdamming van de Oosterschelde?” En hij souffleert meteen: „ik ben het met de afdamming eens”. Vanwege de stormen, weet u. Ook de vraag of „Ajax de cup zou winnen” — beantwoordt hij met: „natuurlijk”.

Rudy, ook al 12, leeft op politiek niveau mee: „vindt u dat wel leuk, dat regeren? En wat denk u van het nieuwe kabinet? Ik hoop dat u in de komende 4 jaren prettig zal samenwerken” — al betreurt hij het dat „de formateurs Ruppert en Burger er zo lang over gedaan hebben”.

Douwe is nog maar 10 jaar en vraagt bezorgd: „wordt u niet moe van al dat handenschudsen en al die vergaderingen word u daar niet moe van?” Hij eindigt met: „je moet een dag vrijnem(en) als ik je mag aanraden en het allerbeste der mee”. — Frank feliciteert koningin Juliana met haar verjaardag (!) en weet nog niet zeker of ze wel veel jaren koningin zal blijven. — Martin (10) is een sociaal nummertje: „Koningin als u jarig bent wat denkt u dan? Kent u Marcel dat is mijn vriendje — ken u Michiel dat is mijn vriendje — kent u Jacky dat is mijn vriendje — kent u de goese voetbalclub Goes daar zit ik op”. En nog zes keer vraagt hij: kent u? „En kent u de gragten, daar zijn miljonnen steekelbaazen”.

Erwin van 12 schrijft met een ongelooflijk fijn handschriftje: „Ik heb u altijd bewonderd. Vele malen heb ik vroeger plaatjes van u uitgeknipt en van uw echtgenote prins Bernhard.” „U kijkt altijd zo grappig en vriendelijk door uw bril, zo dat het lijkt of wij allemaal uw beste vrienden zijn”. — Een kleine ambassadeur?

Wilma uit de zesde klas stelt 7 vragen en geeft zelf de 7 antwoorden erbij. Zo van: „Hoe vindt U de oorlog in Vietnam? Ik zelf vind het verschrikkelijk al die bommen, ik vind het nergens nodig voor”. En later: „Kunt U zwemmen? Ik heb 4 diploma's”. Zo illustreert zij de definitie van een televisie-interviewer: dat is een vraagsteller, die zelf zijn antwoorden geeft.

En dan is daar de kleine Tonny Somohardjo: „maar alvorens ik verder wil schrijven vraag ik eerst naar u dierbare gezondheid”. En vertelt ongedwongen en voor ons land wat ongebruikelijk: „bij mij gaat het met Godswil. En op school gaat het met mijn eigen wil”. Ondanks de taalfouten beweert hij: „mijn hobby is zowel studeren”. Om te eindigen met: „De hartelijke groette”.

Marjolein is het opgevallen dat haar tante ook op 30 april jarig was en haar „vriendinnetje ook dat is heel toevallig”. Hoewel ze verder

niets weet te schrijven belijdt ze nog gauw „toch ben ik wel een kwebbelkous”. — Rick, die evenals Marjolein 9 jaar is, zegt eerlijk dat hij „zal proberen of ik wat over mezelf kan vertellen”, maar tweederde van zijn brief gaat toch over zijn „lieve koningin”. — Monique haar „kammertje wort behangen”, ze heeft trouwens een poes en op haar kammertje staat een „vissen baak”. Dat ze nog maar zeven is verklaart veel. — De kleine Bart vraagt aan de Beste Koningin: „en als u op reis gaat vind (u) het dan rottig dat dan al die fotograferen om u heen dansen?” — Romina schrijft met staand schrift serieus: „Ik zou geen koningin willen zijn, want je moet altijd met hoge personen praten en nooit met burgers”. „En je mag niet hard lachen of het staat in de krant Koningin Juliana heeft hard gelachen”. Nee, Romina „wil wat vrij zijn” en dat zal ze dan voorlopig ook wel. Haar briefje staat tegenover een kostelijke tekening van een juichende kinderschaar, waarboven 1 man + 1 vrouw + 1 heel lief kind.

Corry schrijft een prachtig briefje: „het lijkt mij een vreselijk deel van uw taak om met al die eigenwijze mannetjes van al die politieke partijtjes te moeten praten”. (Hooft u het haar vader zeggen!?) In de illustratie: een bootje, waarin de koningin geflankeerd wordt door de heren Den Uyl en Koekoek. Die eigenwijze mannetjes ook.

Tom informeert of de „beste Koningin” het leuk vindt rijk te zijn, of ze vaak niest en of ze voor Ajax is. — Cecil schrijft aan „Beste Juliana”: „Het schijnt dat u ons wel erg leuk vindt. Anders mogten we geen brief schrijven. Waarom bouwt u dan geen nieuwe school voor ons?” Voor een griet van 13 nogal vrijpostig misschien, vooral omdat — wanneer daar een nieuwe school moet worden betaald — „een jurkje minder ook niet zo erg is”. Voor de koningin bedoelt ze.

Lest best. Vera, een frysk famke met een lief zevenjarig handschriftje, schrijft het mooiste briefje van al. Hier volgen tekst en (voor wie het wenst) de vertaling:

„leave koaninginne / ik hyt vera / ik weiye yn fryslôn by de bakkerei / ik bin 7 jier / ik ha 2 broerkes / de iene hyt bartje / en de oare hyt gert / wy ha un hiele protte ponys en wy ha 3 grutte geiten / en 3 lytse geitsjes / myn pony hyt gerduna / ik ryd ek wol is op myn pony / mar ik ryd net sa hurd / hat koaninginne ek ponys? ús tante biny hat unlyts pop kryge it is un jonkje / hy hyt pyter / en ús beppe is út fon hûs / se is út fon hûs nei dútslôn / ik fyn it moay dot it feest is / wy fersiere de hiele skwalle / dag koaninginne”. Hetgeen overgezet betekent: „Lieve koningin, ik heet Vera. Ik woon in Friesland bij de bakkerij. Ik ben 7 jaar. Ik heb 2 broertjes, de ene heet Bartje en de andere Gert. We hebben een hele troep ponies en we hebben 3 grote geiten en drie kleintjes. Mijn pony heet Gerduna. Ik rijd ook wel eens op mijn pony maar ik rijd niet zo hard. Heeft de koningin ook ponies? Onze tante Biny heeft onlangs een kindje gekregen, een jongetje, hij heet Pieter. En onze grootmoeder is op reis naar Duitsland. Ik vind het fijn dat het feest is, we versieren de hele school. Dag koningin!”

Zo bladert u door. Met een lach en een traan, dat is waar.

BIJBELSTUDIE

onder beslag te brengen van de boodschap des HEEREN. Daarna ontving hij een zo rijke zegen op zijn prediking als nooit iemand voor of na hem. Een gehele, heidense stad kwam tot bekering. Is dat niet een veel groter wonder dan dat Gods *eigen* volk tot Hem weerkeert? En daarna treedt Gods barmhartigheid op een stralende wijze aan het licht. Maar als Jona zo de geweldige kracht van het Woord van God, een ongelofelijke zegen op zijn arbeid en een wonder van Gods genade beleeft, ervaart hij dat als een zo radicale vernietiging van zijn diepste verlangens, een zo totale mislukking van zijn levensarbeid, dat voor hem het leven alle zin heeft verloren en hij liever sterven wil.

8. Wonderbaarlijk is weer Gods reactie op deze zonde en dwaasheid van Jona. God wordt zelfs nu nog niet toornig. En Hij treft zijn profeet daarom niet. Hij stelt hem alleen maar een vraag. Jona deelt in dezelfde lankmoedigheid en barmhartigheid welke Ninevé had ervaren. Als een liefdevolle vader zijn eigenwijs en koppig kind vraagt God aan Jona: „Is er grond, oorzaak, reden voor je

kwaadheid en verbittering, Jona, nu Ik zoveel mensen heb gered van het verderf?” Met deze zachte, liefdevolle vraag wil God Jona tot bezinning brengen. Maar Jona geeft op deze vraag geen antwoord. Hij blijft koppig in zijn boosheid volharden.

9. En nog laat God Jona niet los. Zelfs nu nog niet. Hij blijft met zijn dwarse en dwaze knecht worstelen.

De HEERE God, zo lezen we, zorgde voor een „wonderboom”, een ricinus, een soort klimop met grote bladeren, die boven Jona opschoot en schaduw moest geven boven zijn hoofd. In één nacht groeide deze struik zo hoog dat Jona in haar schaduw beschutting kon vinden tegen de gloeiende zonnehitte. De HEERE deed dat, zo horen we, om Jona te verlossen van zijn ontstemming. En de HEERE bereikte zijn doel! Jona werd zeer blij met die klimop.

Er schuilt een fijne humor in dit verhaal. Zo juist waagde deze „ijveraar voor God” het met Jahweh te twisten en smeekte hij te mogen sterven, omdat God anders handelde dan hij wilde. Maar

zijn stemming slaat radicaal om als hij een beetje verkoeling ontvangt in de zonnegloed. Zo „groot” is de mens! Zo stoer! En zo „verschrikkelijk” is zijn boosheid.

10. Met het geschenk van de wonderboom is Gods werk daarmee aan Jona nog niet klaar. De HEERE laat Jona slechts één dag van deze boom genieten. Jona's vreugde daarover is dus niet van lange duur. Reeds de volgende morgen vroeg beschikt God een worm die aan de wortel van de wonderboom knaagt. Op even wonderlijke en snelle wijze als de wonderboom uit de grond opschoot verdort hij weer. Dat geschiedde „bij het opgaan van het morgenrood”. Wanneer daarna de zon opgaat laat God bovendien een gloeiend hete oostenwind komen terwijl de zon hevig op Jona's hoofd brandde. Al spoedig „verliest” Jona „zijn kracht”. En hij wordt verbitterd en toornig omdat de verkwikkende boom hem ontnomen is. Zijn vreugde van de vorige dag slaat om in boosheid en wanhoop. Hij begeert wéér te sterven. En hij zegt dat ook tegen God, duidelijk en brutaal.

Vervolg van pagina 307

Het gezin

eten en drinken, is echt onvoldoende.

■ Een christelijk gezinsleven

„Waar liefde woont gebiedt de Heer den zegen”.

Dat geldt wel zeer in het bijzonder van het gezin, dat naar zijn aard een liefdesgemeenschap is tussen ouders en kinderen.

De Schrift noemt deze gemeenschap een afschaduwing van de liefdesband tussen Christus en Zijn gemeente.

Deze verhouding komt ook uit in een onderling hulpbetoon van alle gezinsleden. Ook in financieel opzicht.

Kinderen zijn thuis geen kostgangers.

Ouders zijn niet de bedienden van hun kinderen.

Wederkerig hulpbetoon zonder dat men vraagt om wedervergelting is in een gezin onontbeerlijk. Dit betekent niet, dat er in het gezin geen gezag moet zijn.

Integendeel, ook hier is een gezagsverhouding noodzakelijk.

Wanneer de ouders afstand doen van het moreel gezag over hun onvolwassen kinderen, dan tasten ze daarmee de structuur van hun gezin aan.

Ouders hebben ervoor te zorgen, dat hun kinderen trouw naar kerk en catechisatie gaan. En ze zijn ook niet van hun verantwoordelijkheid af, als hun jonge kinderen de straat opgaan.

Natuurlijk hangt deze gezagsuitoefening af van de leeftijd.

Geleidelijk zal deze beperkt moeten worden en tenslotte zich beperken tot het geven van adviezen. En ook dat met mate.

Voorts moet de vader een priester in zijn gezin zijn. En dan een echte priester. Niet een soort Elifiguur. En evenmin een despoot, die geen tegenspraak duldt.

Hij moet voorhouden en voorleven, hoe we hier op aarde met God en de naaste moeten leven.

Hij is het ook, die met het gezin moet bidden. Centraal moet hier staan de huisgodsdienstoefening, die bij de maaltijden plaats vindt.

Daar mag in een hotel geen tijd voor zijn, een gezin, dat daar

geen tijd en gelegenheid voor heeft, ruïneert zichzelf.

Vergeeten mag ook niet worden het gesprek van ouders en kinderen. Daar moet in een gezin steeds met elkaar gesproken worden. Dat moet zo geregeld en intens gebeuren, dat er als het ware een huistaal ontstaat. Dat men uitdrukkingen gebruikt, die alleen in dat gezin duidelijk zijn.

De gezinswoning moet een tehuis zijn, waar de kinderen, als ze het ouderlijk huis verlaten hebben toch met enige weemoed naar terugzien.

Een echte gezinswoning lijkt heel weinig op een hotel, waar de mensen elkaar slechts incidenteel ontmoeten.

Het gezin is een **gemeenschap**, waar onderlinge liefde en hulpbetoon kenmerkend zijn.

Wanneer wij dat zo overzien, en ik noem maar enkele facetten, dan zullen wij moeten erkennen, dat aan ons gezinsleven nog al het een en ander mankeert.

Het is gemakkelijk de jeugd zelf aansprakelijk te stellen, of de omgeving, of de kerk of wie dan ook. Op vele jongeren is heel wat aan te merken.

De kerk is wel eens in gebreke en heeft niet altijd voldoende oog voor de problemen van onze jeugd.

Maar zullen we niet beginnen bij een reformatie van ons eigen gezinsleven?

beweging terugvindt, verbaasd niemand.

19 september 1966: Timothy Leary kondigt de stichting aan van een nieuwe godsdienst. Het is de League of Spiritual Discovery (Liga voor geestelijke ontdekkingen), gebaseerd op het rituele gebruik van LSD.

6 oktober 1966: Op de grasvelden van het Golden Gate Park in San Francisco voltrekt zich de eerste „love-in” (bijeenkomst van mensen, die elkaar in liefde ontmoeten). 28000 „gebloemde jongelieden” nemen deel aan deze love-in.

Natuurlijk blijven reacties niet uit, maar de groei van de beweging schijnt niet te stuiten. Tot er plotseling een kentering komt. Timothy Leary verliest veel van zijn invloed en hippies, die zich het gevaar bewust worden, zoeken andere middelen om tot extase te komen. Zo komt

6 oktober 1967: Het officiële einde van de beweging. De hippies van San Francisco verbranden in het openbaar alles wat zij bemind hebben. De burgers, de ouders en de ambtenaren halen verlicht adem. Ze maken zich te snel blij. Want het is niet afgelopen! Uit de as van de „hip generation” wordt spontaan een nieuwe beweging geboren: „The Brotherhood of Freeman” (de broederschap der Vrije Mensen).

De hierboven genoemde feiten en data geven een verkorte weergave van de „chronologie”, die Michel Lancelot ons in de inleiding op zijn boek geeft. Rond deze feiten en de reacties er op schrijft hij zijn boek als een documentaire. Het boek maakt de indruk dat de schrijver met grote zorgvuldigheid en oprechte ernst te werk gegaan is. Hij is afkerig van alle dramatisering, van sensationele berichtgeving, van oppervlakkige konklusies en van alle verzet, dat geen blijk geeft dat werkelijk serieus is nagedacht over de achtergronden en beweegredenen.

Zoals de titel al doet vermoeten, staat in deze documentaire het „religieuze aspect” centraal. Het boek beschrijft ons hoe deze moderne vormen van mystiek verbindingslijnen heeft met een „mystieke traditie”, die zo oud is als de wereld.

Met deze „inleiding” hebben we nog allesbehalve aan dit boek recht gedaan, maar misschien is het voldoende om de lezer van dit en volgende artikelen enigszins te oriënteren. Want we willen er graag wat opmerkingen over maken, die mogelijk er toe kunnen bijdragen dat we ons bezinnen op de tijd waarin we leven en op de richting, die God ons in Zijn Woord gewezen heeft om in deze wereld licht te laten schijnen dat echte „bevrijding” schenkt en rust geeft.

W. F. COUMOU - EINDHOVEN

„Ik wil God in het Gelaat zien”

(Opmerkingen n.a.v. het gelijknamige boek van Michel Lancelot)

(1)

■ Inleiding

Bij de uitgeverij „Westfriesland” te Hoorn verscheen in 1970 een boek, dat de titel draagt, die boven dit artikel staat. Het is een vertaling van een boek, dat oorspronkelijk in het Frans verscheen is onder de titel „Je veux regarder Dieu en Face” en dat geschreven werd door Michel Lancelot.

De ondertitel van het boek luidt: „Leven, Dood en Verrijzenis van de Hippies”. Daarmee weten we dan al iets over de inhoud. Op het omslag lezen we verder:

„Over weinig verschijnselen van deze tijd is zoveel tegenstrijdigs gezegd als over de hippies...

...de schrijver heeft lange tijd tussen de hippies geleefd en met zijn kennis schildert hij de geïnteresseerde lezer een tableau over het psychedelisme, door middel van interviews en nog nimmer uitgegeven documenten; uit deze gegevens herleidt hij de gevolgen, die zowel in de V.S. als in Europa, op sociaal, politiek, religieus en artistiek terrein nu reeds waarneembaar zijn.”

In de inleiding, die Michel Lancelot zelf op zijn boek schrijft, wijst hij op drie in elkaar overgaande bewegingen, waarvan het hippie-verschijnsel („dit avontuur”) het uitvloeisel is:

1e. De mystiek-chemische totstandkoming van een derde religieuze macht... de nieuwe godsdienst van het LSD25.

2e. De reactie op de vervreemding, die de moderne maatschappij eigen is, een niet-gewelddadige sociale en politieke afzijdigheid, gekenmerkt door de wil tot een terugkeer naar de natuur, liefde tot de naaste en een hartstocht voor bloemen. Deze vreedzame vlucht is, naar het schijnt, het gevolg van een diepe verachting voor alles wat te maken heeft met het puriteinse en onverbiddelijke materialisme van de „American way of life”. Bovendien wendt de hippie, walgend van de agressieve waanzin der westerse volken, zich tot de oosterse wijsheid of de „ingekeerde levenswijze” van de Amerikaanse indianen.

3e. Tenslotte een kleine artistieke revolutie, van populaire aard, die in hoofdzaak muziek en schilderkunst betreft.

We willen uit de „beknopte chronologie”, die Michel Lancelot vervolgens geeft, nog een paar feiten overnemen:

Augustus 1960: In het mexicaanse stadje Cuernavaca besteedt dr

Timothy Leary zijn vakantie om op zichzelf de uitwerking van de lokale hallucinogene paddestoelen te beproeven... Overweldigd door zijn ervaring keert hij naar zijn post in Harvard terug, vastbesloten om het daar niet bij te laten.

Januari 1961: Tijdens een symposium, genaamd „Beheersing van de menselijke geest”, verklaart de schrijver Aldous Huxley dat „zekere verdovende middelen de grenzen van het menselijk denken kunnen ontwikkelen, verschuiven en verruimen”. Kort daarop ontmoet Huxley Leary. Zij besluiten samen te werken.

Mei-oktober 1961: Timothy Leary zet in Harvard zijn experimenten voort, maar ditmaal doordat hij studenten-vrijwilligers een middel (psilocybine) laat innemen... weldra gebruiken ze nog een veel sterker middel: LSD25.

Herfst 1961: Leary sticht zijn eerste beweging: de I.F.I.F. (International Federation for International Freedom), d.w.z. de Internationale Federatie voor Internationale Vrijheid. Uit deze groepering zullen de eerste hippies voortkomen.

1964: Leary sticht de „Psychedelic Review”. Oudgedienden van de „Beat Generation” sluiten zich bij hem aan. Iets later publiceert Leary ook „The Psychedelic Experience” (de psychedelische ervaring) — gebaseerd op het Tibetaanse Dodenboek — en „Psychedelic Prayers” (psychedelische gebeden) — naar de gewijde chinese tekst: „Tao Te King”.

Januari 1966: De eerste zeven hippie-gemeenschappen ontstaan... Dat men Leary en zijn vrienden aan het hoofd van de

Het paradijs is dichtbij

*O wisten wij waar u te vinden,
land van gelukzaligheid,
voorbij aan de rots der winden
en de klippen van strijd.*

Henriette Roland Holst

Dit is de titel van de laatstverschenen roman van (prof. dr) Klaas J. Popma. Het gebeurt niet zo vaak, dat een hoogleraar zich waagt aan het schrijven van een roman. Maar ja, waar waagt prof. Popma zich niet aan? 't Is zijn eerste roman niet. In 1955 verscheen van zijn hand de fijnzinnige roman „De zonde van Jan der Kinderen”; een uitgave van Zomer en Keuning te Wageningen. Bij Kok in Kampen verscheen van Popma de detective „Drinzel zoekt verder”. En onlangs „Het paradijs is dichtbij”, uitgegeven door Voorhoeve te Den Haag (f 13,90).

Het zal voor deskundigen ongetwijfeld mogelijk zijn literaire kritiek op deze roman uit te brengen. Toch zou het m.i. kortzichtig zijn de beoordeling van deze roman daarvan te laten afhangen. Een roman is méér dan alleen maar een literair stuk werk. Naar mijn indruk wil Popma zijn lezers iets vertellen, dat uitgaat boven de alledaagse ervaringen. Het is echter niet altijd gemakkelijk te bepalen wat dat is. In zijn eerste bundel interviews over „Rome—Reformatie” had dr G. Puching ook een gesprek met prof. Popma en zegt, dat een gesprek met Popma, evenals een boek of een referaat van hem, is altijd een verrassing. Ook in zijn laatste roman sta je voor de meest verrassende gebeurtenissen. Niets lijkt de schrijver te dol. Soms denk je bij jezelf: dit is te gek... dat kán gewoon niet.

Ook andere publikaties hebben lezers soms tot grote verbazing en bewondering gebracht en anderen (soms dezelfde) tot niet minder grote ergernis en woede. Naar mijn indruk is het altijd de moeite waard om naar deze onafhankelijke denker, die een enorme bijbelkennis bezit, te luisteren en te blijven luisteren. En nu de roman.

—o—

Een jongen, Frits van Tippla, loopt ergens in de duinen en op een gegeven moment ziet hij in de verte een bunker. Hij gaat naar binnen en na enige tijd ontmoet hij daar het meisje Lawwarda. Zij is een nakomeling van kinderen van Adam en Eva, die zij voor de zondeval kregen en dus voor zij uit het paradijs verdreven werden. Zij vraagt Frits om mee te gaan naar het paradijs, dat heel dichtbij is. Via een vreemde, maar kore weg, die voor zondige mensen vrijwel onbegaanbaar is, komen zij op de plaats van bestemming. Daar ontmoet Frits Lawwarda's ouders. In het paradijs kent men geen zonde en dus ook geen verlossing.

De schrijver stelt zich dus twee soorten mensen voor: de zondige paradijsmensen en de zondige mensen van „onze” wereld. „Staat niets van in de bijbel”, zegt U?

„Hoeft ook helemaal niet” zal Popma antwoorden. In de bijbel staat voldoende voor ons geloofsleven, maar dat neemt niet weg dat er veel niet in staat dat best gebeurd kan zijn.

Wij lezen dus rustig of onrustig in Popma's roman verder. Frits en Lawwarda houden van elkaar, ze gaan trouwen en krijgen kinderen. In het paradijs, waar zij wonen, leven panter en leeuwen vreedzaam met elkaar en met de mensen. Frits kan in het

paradijs blijven wonen, maar dat doet hij niet. Hij heeft zijn werk in de stad en in de weekends en in vakanties gaat hij voor kortere of langere tijd terug naar het paradijs.

Het eerste kind dat Frits en Lawwarda krijgen, noemen zij Katooni. Een lichamelijk zwak jongetje, maar zonder zonden en met de gave anderen te kunnen genezen. Hun tweede kind is een meisje, Nanja. Zij is heel erg zondig. Zo erg, dat zij uit het paradijs verbannen wordt. Haar moeder Lawwarda gaat met haar mee naar de wereld van de zondige mensen. Nanja komt later tot inkeer en wordt verzorgster in een tehuis voor geestelijk gehandicapte kinderen.

Het is natuurlijk niet mogelijk veel van deze roman te vertellen. Er doen zich in dit boek drama's voor. Bijvoorbeeld wanneer Nanja met haar verloofde een kijkje wil nemen in het paradijs. Dit is voor hem ongeoorloofd en hij verliest het leven. Zij wordt zwaar gewond.

Ook in deze roman komen verrassende inzichten naar voren. Boeiende gedachten lichten op. Bijvoorbeeld over Job, over het sterven van het lichaam en het tegelijkertijd ontstaan van het nieuwe lichaam, over geestelijk gehandicapten, die geen zonden kunnen doen, en hun verpleging. Een tehuis voor deze gehandicapte kinderen is bij Popma een teken van het paradijs.

C. VEENHOF — KAMPEN

bouw na te gaan, om van deze bewering overtuigd te zijn.

We kunnen deze publicaties onder de ene noemer brengen: schriftverklaring. Hetzelfde gold trouwens van zijn werk op college.

Tijdens mijn studententijd lasen we steeds altijd de Schrift, bij het ene „vak”, exegese b.v. de brief aan de Hebreëen en 1 Cor.; bij een ander „vak” de gelijkenissen of de Romeinenbrief.

En wie bij zijn inauguratie (ambtsaanvaarding als hoogleraar) op 8 februari 1949 een verhandeling had verwacht over de een of andere moderne theoloog, werd wederom met de Schrift in aanraking gebracht: „Het gesprek van Jezus, de Christus, en Nicodemus, den rabbi” naar Joh. 3. De enige rectorale rede, die ik van prof. Jager gehoord heb, handelde over: „Dood voor de zonde — levend voor God in Christus Jezus.” (Rom. 6).

Waarlijk een schriftgeleerde... O neen... deze wijze van doen was er geen uiting van, dat prof. Jager niet ook bijzonder veel wist over moderne theologen als Bultman b.v., aan wie ook de nodige aandacht werd gewijd. Integendeel. Als ik het wel heb, heeft prof. Veenhof hem eens — en terecht — getypeerd als: een „binnenvetter”.

Hij kwam er dacht ik niet altijd uit om een bepaalde reden. Om deze reden, dat wij vóór alles de Bijbel moeten kennen en lezen. Dát wilde deze leermeester bij ons in ieder geval bereiken. Hij wist blijkbaar hoe gemakkelijk en hoe vlug de ene theoloog door een volgende wordt verdrongen, en dat wij dus, eenmaal in de pastorie aangekomen, voor weer andere meningen zouden worden geplaatst dan die tijdens de studententijd opgeld deden.

De Bijbel — het voornaamste: het enige — het woord van God, de

■ Slot

Wanneer de president van de Verenigde Staten een atoomoorlog wil ontketenen, komen er volgens Popma's beschrijving miljoenen paradijsmensen op het vastgestelde uur de zondige wereld louteren met paradijszand. Het boek eindigt met de jongste dag.

Een verdienste van deze roman is stellig, dat er nog veel over gediskussieerd kan worden en dat het de lezer — of hij het er mee eens is of niet — aan het denken zet. Hij moet!

Popma is een diepgelovig schrijver, die niet maar wat spekuleert, maar die bezig is — dit keer in de vorm van een roman — met de vragen naar de toekomst van de wereld en vooral naar de taak van de gelovigen in deze wereld. Hij laat in dit boek zien dat een gelovige een onvermoeibare taak in dit leven heeft, wanneer hij zijn blik op de toekomst gericht houdt.

Dit op de toekomst gericht zijn heeft bij Popma iets visionairs en dit geeft zijn schrijven een spiritualiteit, die alleen vanuit het geloof begrepen kan worden.

Leven naar de toekomst betekent ook het hopen op een zeer bepaalde toekomst. Dit typeert Popma. Hij creëert figuren en situaties, die op het „eerste gezicht” dwaas lijken, maar die vragen om nadere bezinning.

H. E. S. Woldring

Persschouw

■ Prof. Jager

Ja, het stond in de krant en nu weet iedereen het: Prof. Jager herdacht zondag dat hij voor 45 jaar in „het wondere ambt” werd bevestigd.

Ik heb daarover niets in „Opbouw” geschreven.

Ik heb namelijk nog nooit ruzie met „Harm Jan” gehad. En dat wil ik ook niet graag krijgen. Maar nu de dag voorbij is, kan ik niet nalaten een — zuivere! — stem van een oud-leerling van hem door te geven. Ze is van ds Bakker uit Enschede.

„Iedere schriftgeleerde, die een discipel geworden is van het Koninkrijk der hemelen, (is) gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen te voorschijn brengt”. (Matth. 13 : 52)

Met deze woorden is de persoon en is ook het werk van één van mijn gewezen leermeesters, prof. Jager, dacht ik, het best getypeerd.

Prof. Jager was en is een schriftgeleerde... en dan één, die tevens een discipel is geworden van het koninkrijk der hemelen. Men behoeft alleen maar zijn persarbeid in vroegere jaargangen van De Reformatie en Op-

spijs der ziel. Waardoor wijzelf gevoed moesten worden én waarmee we de kerkleden zouden moeten voeden!

De studie bij prof. Jager, was, zouden we kunnen zeggen, direct op het toekomstig ambt en dus op de gemeente gericht.

Ik herinner me nog, dat hij eens vertelde, hoe hij aan het onderwerp kwam, waarover zijn proefschrift gaat: „Rechtvaardiging en zekerheid des geloofs”. Er was, in de gemeente van Voorthuizen, zo zei hij, erg veel onzekerheid, de mensen waren gevangen in de Kuyperiaanse beschouwingen die veel onheil stichtten. Daarom dacht ik: Laat ik het in mijn dissertatie maar dáárover hebben”. Een schriftgeleerde in het Koninkrijk.

Soms, als student... zo iemand weet het, denkt hij, altijd béter... klaagde je wel eens: zo weinig nieuws... altijd hetzelfde.

Toch, wanneer je toe was aan een tentamen, stond je verwonderd, dacht je: nieuwe dingen... Oude en nieuwe dingen.

Oude en tóch nieuwe. Ze kwamen tevoorschijn, deden je wat.

Er was nog wat, dat je wat dééd: De persoon van prof. Jager. „We moeten maar eenvoudig blijven, is 't niet?” was zijn veel gebruikt gezegde.

„Och, mijne heren, hierover is al eeuwen lang strijd... laten we maar niet uitmaken wie er gelijk heeft. Als het belangrijk was had de Heere het wel duidelijker gezegd.”

Op die wijze werd je, ongemerkt, behoed voor het opbouwen van een hele theologie op een paar bijbelteksten. Hoe verwoestend heeft het verlaten van de weg van de eenvoud én de hoogmoed, dat jij toch maar wat nieuws gevonden had... in de kerk gewerkt.

We willen deze schriftgeleerde, ons door de Koning gegeven, hartelijk gelukwensen met zijn jubileum. We wensen hem en de zijnen een fijne en goede dag toe op 14 oktober.

En we willen onszelf in herinnering roepen de woorden uit Hebr. 13: Houdt uw voorgangers in gedachtenis, die het woord Gods tot u gesproken hebben; let op het einde van hun wandel en volgt hun geloof na.

Ja, zo was en is prof. dr H. J. Jager.

Ik zat een jaar of dertig geleden eens in een kringetje hele en halve theologen. Een ervan vroeg omtrent een — niet-aanwezige — mede-theoloog op een ietwat hautaine wijze: „Wat is dat voor een vent?” Een uit de kring reageerde op die vraag flitsend met de mordante opmerking: „Hij is precies het tegenovergestelde van jou: hij is en knap en bescheiden.” Dat kan men ook van prof. Jager zeggen: „knap en bescheiden”. Maar nog liever zeg ik het zo: „een oprecht christen die de bijbel kent.”

Ik kan niet nalaten nog een verhaaltje te vertellen dat Jager zelf en zijn werk fijn typeert.

Een student kwam eens bij me vlak nadat hij een tentamen bij prof. Jager had afgelegd. Ik

vraag: „Hoe ging het?” Het antwoord luidde ongeveer zo: „t Ging wel aardig. Maar bij één vraag heb ik hem verschrikkelijk gereden! Prof. Jager vroeg me wat de uitdrukking: „Laat uw linkerhand niet weten wat uw rechterhand doet” betekent. Ik gaf een paar opvattingen daarvan. Maar ze werden met een nuchter zinnetje weggeveegd. Ten slotte zat ik met een mond vol tanden. En toen kwam er dit: „Zou het ook kunnen betekenen dat je als je wat geeft of iets goeds doet je het maar zo gauw mogelijk moet vergeten?” Zo'n vraagje is echt Jager!

Wie hem een beetje kent en dat simpele vraagje goed proeft hoort er véél in van hem zelf en van zijn wijze van exegeteren.

We zijn blij met zijn „Kernwoorden” — een goudmijn.

En met zijn dictaten over een reeks bijbelboeken, die door de firma v. d. Berg in Kampen gestencild werden. Dat Jager ze per se niet wilde laten drukken maar alleen stencilen typeert hem weer echt. Er komt op concrete wijze in tot uitdrukking hoe hij zijn werk als Schriftverklaarder ziet in de verhouding tot de Heilige Schrift zelf.

God zegene hem en zijn fijne gezin!

Mogen we hem nog lang bij ons houden!

Wie doet er mee?

Er zijn al weer heel wat giften te verantwoorden. Ik verbaas en verblijd me er zeer over dat de stroom van giften niet ophoudt. Ik had niet gedacht dat die zo „breed” zou worden! Het doet mij ook deugd dat uit allerlei bij-schriften en correspondentie blijkt dat Opbouw door de lezers gewaardeerd wordt. Als je in een krant schrijft krijg je altijd veel kritiek. Kritici — om van kritikasters maar niet te spreken — schijnen eerder naar de pen of de schrijfmachine te grijpen dan mensen die in een krant iets waarderen. Bijzonder fijn is ook dat ik girobiljetten krijg waarop een adres wordt gegeven aan wie een abonnement moet worden gegeven. Ik geloof dat er geen beter middel is dan dat om ons doel te bereiken. U weet het: het gaat ons er om dat broeders en zusters die tot verschillende kerkformaties horen elkaar leren kennen en herkennen. De vervreemding onder de „reformatorischgezinden” is zo benauwend groot. En het kennis-nemen van elkaars tijdschriften is een — heel klein! — middel om tot een beter elkaar verstaan en waarderen te komen. Mag ik u in alle bescheidenheid vragen of er iemand in uw omgeving is die voor zo'n „kennis-

making” in aanmerking komt en wilt u dan diens adres op het girobiljet schrijven?

En nu de verantwoording. Het begon met een gift van f 10,— van (674) uit de kop van Noord-Holland, hartelijk gegroet! We kennen elkaar geloof ik. Daarna een van f 25,— (444), een tweede gift. Ja, nu langs „reguliere weg”. Maar die over de irreguliere kwam was niet minder welkom. „Aan de eenheid bouwen” schreef (250) en zond f 25,—. En nu komt de verrassing waarover ik in mijn vorig stukje sprak: de honderdste gift: f 15,—. Die kwam van (677). En er stond op het girobiljet: „Zegen op Uw werk”. Het trof mij dat dat juist op deze cheque werd geschreven. Van (530) kwam f 10,— en evenzo van (024). Ook van (134) hetzelfde bedrag met de bijvoeging „Prachtig werk”. (552) gireerde f 15,—. Dank je wel Piet! En uit d'Amandelboom kwam al weer wat: f 25,— van (474) met de bijvoeging: „Graag doe ik mee om de eenheid te krijgen”. Uit „het oude landschap” van (499) f 25,—. Ik lette op de aangegeven plaats. Dat was fijn zó iets van je te horen (585). Hartelijk gegroet! Dit was een gift van f 10,—. (708) zond f 15,—. Het is goed daar in die buurt. Iemand die al eerder een gift zond (208) gireerde nu f 25,— + een adres. 't Komt in orde! En ten slotte: toen ik ergens preekte stopte een oude broeder mij f 25,— in de hand.

Dit was het dan weer!

Uw dankbare en „uitziende”

C. Veenhof
Giro 817419

Kerknieuws

Zwolle — De kerkeraad van de kerk van Zwolle besloot het volgende voorstel voor te leggen aan de landelijke Conventvergadering, die op 24 november a.s. te Bunschoten-Spakenburg zal worden gehouden:

Verklaring n.a.v. het voorstel-Eindhoven:

De Raad van de vrijgemaakt gereformeerde Kerk te Zwolle, zich nog steeds gebonden wetend aan de samenlevingsregels, zoals die in de D.K.O. zijn neergelegd, heeft zich terwille van de samenleving met alle kerken, die buiten het verband van de Geref. Kerken (vrijgem.) zijn gekomen, achter het voorstel-Eindhoven gesteld, teneinde aldus te komen, met al deze kerken, tot een beoordeling van het concept-accoord kerkelijke samenleving.

(N.B. De kerk van Zwolle meent ook alle kerken te mogen houden aan deze samenlevingsregels, tot dat uit officiële berichten van kerken aan alle zusterkerken het tegendeel gebleken is.)

— **VOORSTEL:** Indien het voorstel-Eindhoven door de vergadering te Bunschoten-Spakenburg is aangenomen, verzoekt de raad van de vrijgem. geref. kerk te Zwolle ook het volgende voorstel in behandeling te nemen en daarover een beslissing te nemen. Hij stelt voor:

I. De in art. 38 van het concept-accoord kerkelijk samenleven genoemde vergadering voor de eerste keer te doen samenkomen vóór 1 juli 1974.

II. Aan de kerk te te verzoeken als roepende en ontvangende kerk voor deze vergadering op te treden.

III. Deze kerk te adviseren de uitnodigingen te richten:

a. tot de reeds fungerende regionale vergaderingen c.q. classis, waarvan te noemen zijn: classis Kampen, classis Enschede, classis Harderwijk, classis Arnhem/Zutphen, de provinciale kerkelijke vergadering van Noord-Holland.

b. voor de overige kerken zich zoveel mogelijk te houden aan de provinciale grenzen, waarbij, conform de huidige praktijk, het gewenst lijkt enigszins rekening te houden met het aantal kerken en zielen, zodat een afvaardiging zou kunnen worden gevraagd van: de drie noordelijke provincies, de provincie Utrecht, de kerken in Zuid-Holland-West, de kerken in Zuid-Holland-Zuid/Oost, terwijl de kerken in de provincies Noord-Brabant en Limburg zich zouden kunnen aansluiten bij de door hen ge-

wenste regionale vergadering. Op deze wijze zou een vergadering ontstaan van omstreeks 40 afvaardigden.

Nieuws uit breder kring

Prof. dr G. C. Berkouwer nam op zeventig-jarige leeftijd afscheid als hoogleraar aan de Vrije Universiteit. Hij wijdde zijn afscheidskollege aan een aspect van de theologische ontwikkeling van 1920 tot 1970 en koos daarvoor als thema: **apologie en zekerheid**. Meer dan veertig leerlingen zijn bij prof. Berkouwer gepromoveerd, waarvan er diverse inmiddels zelf hoogleraar geworden zijn. De laatsten hebben bij monde van Prof. dr G. E. Meuleman hun leermeester een feestbundel aangeboden.

De Zwinglibond — De Zwinglibond vierde haar 25-jarig bestaan te Soesterberg. De Zwinglibond stelt zich ten doel godsdienstig leven op te bouwen, dat recht doet aan de eisen van vernieuwing en gewetensvrijheid en waarborg biedt tegen dogmatische bindingen. Men stelt zich als vrijzinnige gemeenschap op tegenover de orthodoxie.

Sola Scriptura — Voor het studentendispuut „Sola Scriptura”, uitgaande van de „Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato”, hoopt op D.V. 24 oktober a.s. om 19.30 uur in gebouw Cunera, Nieuwe Gracht 32 te Utrecht, prof. dr H. Jonker te spreken over het onderwerp „Geloof of religieus gevoel in de huidige denk- en leefwereld”.

Belangstellenden zijn van harte welkom!

TER PERSE :

in de reeks

De Voorzeide Leer

over

DE HEILIGE SCHRIFT :

Ds C. Vonk,

RICHTEREN

Intekenprijs tot 31 december 1973 f 29,50, daarna f 35,—.

Gaarne zenden wij U een volledig prospectus over deze unieke Schriftverklaring!

Firma

Wesdijk, Liebeek en Hooijmeijer
Singel 55 — Postbus 2.
Barendrecht.

Drukkerij »Steenbergen«

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Redactieleden	Adres van de Redactie	Advertenties en druk	Abonnementsprijs:	Geref. Persvereniging „Opbouw”
Ds H. Amelink	Ds H. Amelink,	Drukkerij	f 20,— per jaar	Abonnementenadministratie Rotterdamse Rijkweg 174, Rotterdam-8 Tel. 010 - 153535 Giro 40.49.45
Ds G. Janssen	Lekdijk 82 b,	„Steenbergen”,	f 10,50 per halfjaar	
Drs H. de Jong	Langerak (Z.-H.)	Slotlaan 220, Zeist.	f 5,50 per kwartaal	
D. W. L. Milo	Tel. 0 1843 - 232	Tel. 0 3404 - 12452	Buitenland: Europa en zeepost f 30,—;	
Prof. C. Veenhof			Luchtpost f 50,—	
Drs H. E. S. Woldring	Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.			